

- необхідність освоювати незнайомі платформи та програми (знань із минулого досвіду роботи може не вистачити);
- необхідність мати потрібну техніку для роботи;
- необхідність перебудуватися на дистанційний формат викладання, який докорінно відрізняється від очного;
- можливі складнощі з проведенням проміжної та підсумкової атестації, контролем дотримання академічної доброчесності студентів (складно встежити, щоб не списували, щоб роботу виконував саме той студент, що проходить навчання, недостатність знань існуючих технологій оцінювання, які б знизили ризики студентської недоброчесності);
- невідповідність обсягів навантаження та матеріальної зацікавленості викладачів в налагодженні дистанційної освіти на якісному рівні;
- недостатня автономія викладачів та ВНЗ при налагодженні навчального процесу в онлайн форматі;
- проблеми гендерної рівності, оскільки більшість науково-педагогічних і педагогічних працівників ВНЗ України – жінки, яким доводиться суміщати роботу з дому, виховання дітей і організацію хатнього побуту.

Для того, щоб перетворити вказані мінуси та наявні проблеми на можливості, ВНЗ мають відслідковувати, наскільки ефективно вони реалізують дистанційне навчання, отримуючи якісний зворотній зв'язок і від викладачів, і від студентів. Вони мають фіксувати й аналізувати як недоліки, так і хороші практики, обмінюватися досвідом з іншими ВНЗ різних країн.

УДК 378.1

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

*Ілляшенко С.М., д.е.н., професор, Illiashenko.s@gmail.com
Національний технічний університет «ХПІ»;*

Економіко-гуманітарний університет, м. Бельсько-Бяла, Польща

Шипуліна Ю.С., д.е.н., професор, shypulina.j@gmail.com

Національний технічний університет «ХПІ»

Ілляшенко Н.С., д.е.н., доцент, nat.illiashenko@gmail.com

Сумський державний педагогічний університет ім. А.С.Макаренка;

Сумський національний аграрний університет

Напад Росії на Україну, що супроводжується варварськими бомбардуваннями міст, які є науково-освітніми центрами, спричинив розвиток кризових процесів в системі вищої освіти. Це проявляється в тому, що традиційні методи ведення освітнього процесу неможливо застосувати, оскільки фактично знищена матеріальна база, а викладачі і студенти внаслідок вимушеної евакуації знаходяться у різних регіонах країни чи навіть за кордоном. При цьому загострюється проблема підготовки необхідної кількості фахівців з вищою освітою певного профілю, які потрібні для відновлення і розвитку національної економіки. Існуючий кадровий потенціал суттєво зменшився внаслідок виїзду фахівців в евакуацію в інші регіони країни чи за кордон, призову до ЗСУ, загибелі чи отримання поранень тощо.

Заклади вищої освіти (ЗВО), що знаходяться у відносно безпечних регіонах країни не в змозі готувати фахівців потрібного профілю у необхідних обсягах. Переведення ЗВО з фактично знищених територій на нове місце також не вирішує проблему, оскільки займає багато часу, потребує значних матеріальних ресурсів, також далеко не всі викладачі та навчально допоміжний персонал спроможні переїхати і одразу включитися у роботу.

В цих умовах одним з дієвих способів швидкого відновлення навчального процесу в університетах є цифрова трансформація усіх аспектів освітньої діяльності ЗВО. У цьому напрямку ЗВО України накопичено певний позитивний досвід, оскільки в умовах пандемії COVID-19 значна їх частина впровадила в освітній процес сучасні інформаційні комп'ютерні технології [1]. Серед іншого вони забезпечують:

- віддалений доступ до розкладу занять;
- віддалений доступ до бібліотечних ресурсів, репозитарію та інших інформаційних баз тощо;
- можливість дистанційного проведення занять (лекційних, практичних, проведення контролів знань, ведення консультацій тощо), у т.ч. формування віртуальних груп студентів які знаходяться у різних місцях, надання їм доступу до необхідних методичних матеріалів і т.п.;
- відеозапис занять з можливістю його переглянути за необхідністю, зокрема тими студентами, які не змогли бути присутніми на заняттях у відведений час;
- моделювання і симуляцію практичних і лабораторних занять, які

за традиційними технологіями потребують спеціального обладнання;

- контроль відвідування студентами занять;
- доступ студентів і викладачів до необхідних програмних продуктів;

і багато іншого.

Наявна практика свідчить, що цифровізація дозволяє вести освітній процес в умовах значних пошкоджень матеріальної бази та неможливості забезпечити фізичну присутність викладачів і студентів на заняттях. Необхідною умовою застосування сучасних цифрових комп'ютерних технологій є наявність у студентів і викладачів гаджетів (смартфонів, ноутбуків тощо) з доступом до мережі інтернету у т.ч. мобільного. Звичайно, необхідним є наявність сучасного комп'ютерного обладнання, відповідного програмного забезпечення і інформаційних баз в ЗВО. Для багатьох ЗВО ці умови дотримуються. Навіть університети зруйнованого і постійно обстрілюваного Харкова впроваджують систему заходів щодо цифрової трансформації їх освітньої діяльності. Попередній аналіз свідчить про підготовку (яка в ряді ЗВО вже завершена чи завершується) до відновлення освітнього процесу в умовах війни на засадах цифровізації.

Узагальнюючи викладене можна зробити висновок, що в умовах війни цифрова трансформація освітньої діяльності закладів вищої освіти є перспективним шляхом підготовки фахівців з вищою освітою в Україні. Очевидно, вона має перспективи бути продовженою і в найближчий повоєнний період, крайньою мірою до відбудови матеріальної бази і інфраструктури системи освіти всіх рівнів в Україні. У подальшому цифрові технології освітньої діяльності можуть бути використані для залучення до навчання громадян України з числа тимчасово переміщених осіб, а також громадян інших країн. Цифрові технології також доцільно використовувати для дистанційного навчання (перепідготовки та підвищення кваліфікації) працюючих осіб у руслі концепції «навчання протягом життя». У тому числі для адаптації до умов широкого впровадження технологій четвертої промислової революції і формування в Україні цифрової економіки для забезпечення економічної безпеки держави[2, 3].

Подальші дослідження повинні бути спрямованими на аналіз і узагальнення передового світового і вітчизняного досвіду цифровізації освітньої діяльності і розроблення практичних рекомендацій щодо його широкого застосування ЗВО України.

Література:

1. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С. Застосування гаджетів на практичних заняттях з маркетингу. Вища освіта за новими стандартами: виклики у контексті діджиталізації та інтеграції в міжнародний освітній простір: матеріали наук.-метод. Інтернет-конф., м. Харків, 25 бер. 2021 р. / ХНАДУ. Харків, 2021. С. 33-34. URL : <https://dl.khadi.kharkov.ua/course/view.php?id=2342>.

2. Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С., Шипуліна Ю.С., Райко Д.В. Перспективи і проблеми інноваційного розвитку в умовах четвертої промислової революції. Управління інноваційною діяльністю: теорія і практика: колективна монографія / за заг. ред. д.е.н., професора Витвицької О.Д. Київ: ТОВ «АГРАР МЕДІА ГРУП», 2021. С. 112-131.

3. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С., Ілляшенко Н.С. Проблеми і перспективи розвитку в Україні цифрової економіки в контексті забезпечення економічної безпеки держави. *Сталий розвиток - XXI століття. Дискусії 2021: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції* / Національний університет “Києво-Могилянська академія” / за ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2021. С. 194-201.

УДК 378.147**НАПРЯМКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ**

*Ковцур К.Г., к.т.н., доцент,
kovtsyur@ukr.net*

*Любий Є.В., к.т.н., доцент,
lion_khadi@ukr.net*

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

На сьогоднішній день динаміка розвитку освіти більшою мірою визначає напрям розвитку України. Аксиомним стає той факт, що знання, які отримують здобувачі у закладах вищої освіти (ЗВО) поступово трансформуються в ресурс, що визначає конкурентоспроможність держави та її статус у світовій спільноті. А отже від якості отриманих знань під час навчання у ЗВО, їх практичного впровадження в професійну діяльність і буде залежати якість життя громадян.

При плануванні підходів до уможливлення інновації навчального процесу необхідно враховувати такі параметри, як рівень відповідних знань та навичок, ефективність його організації, а також задоволеність сторін навчальним процесом, що надається. У сучасних умовах нівелюються багато традиційних систем взаємодії викладача і здобувача, що постійно функціонують у сфері освіти, і формуються